

De toekomst van de Belgische welvaartsstaat

Prof. dr. Wim Van Lancker

Centrum voor Sociologisch Onderzoek (CESO), KU Leuven

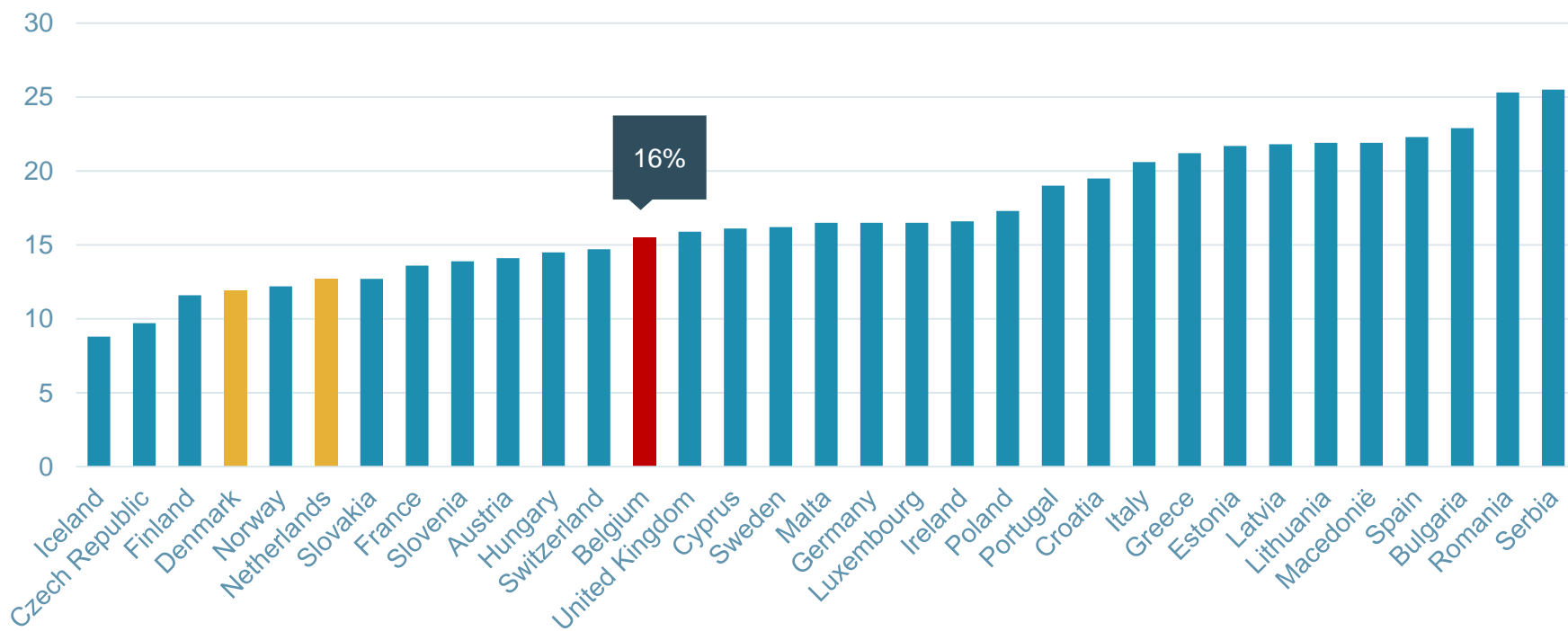
ABVV, Brussel, 19 november 2019

De Belgische welvaartsstaat...

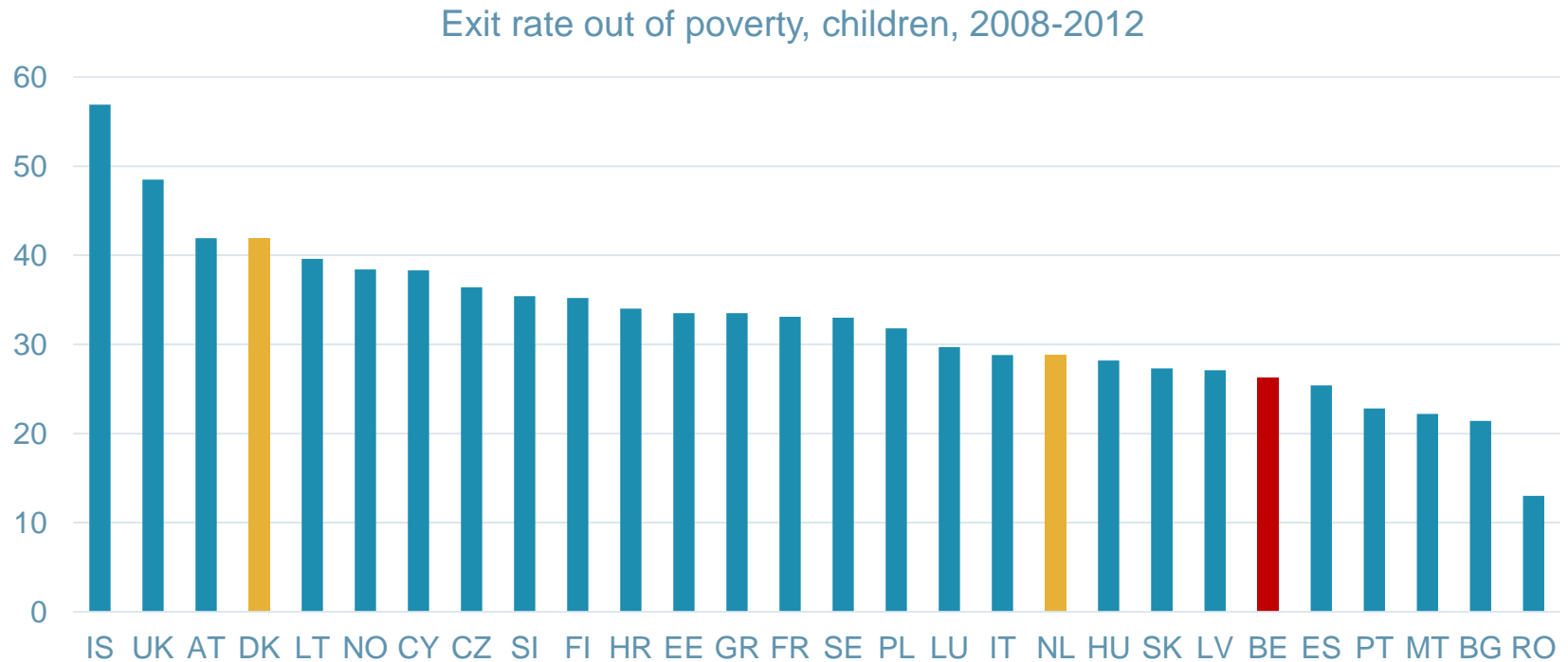
- Structurele problemen op de arbeidsmarkt
- Relatief grote groep mensen met lage gezinsinkomens
- Weinig sociale mobiliteit
- Sociale uitgaven ten belope van 29% van het BBP
- Onzekere financiering

Armoede in Europa

Aandeel van de bevolking dat leeft in een gezin met een inkomen onder de armoedegrens, 2017

Hoe snel raak je uit de armoede?

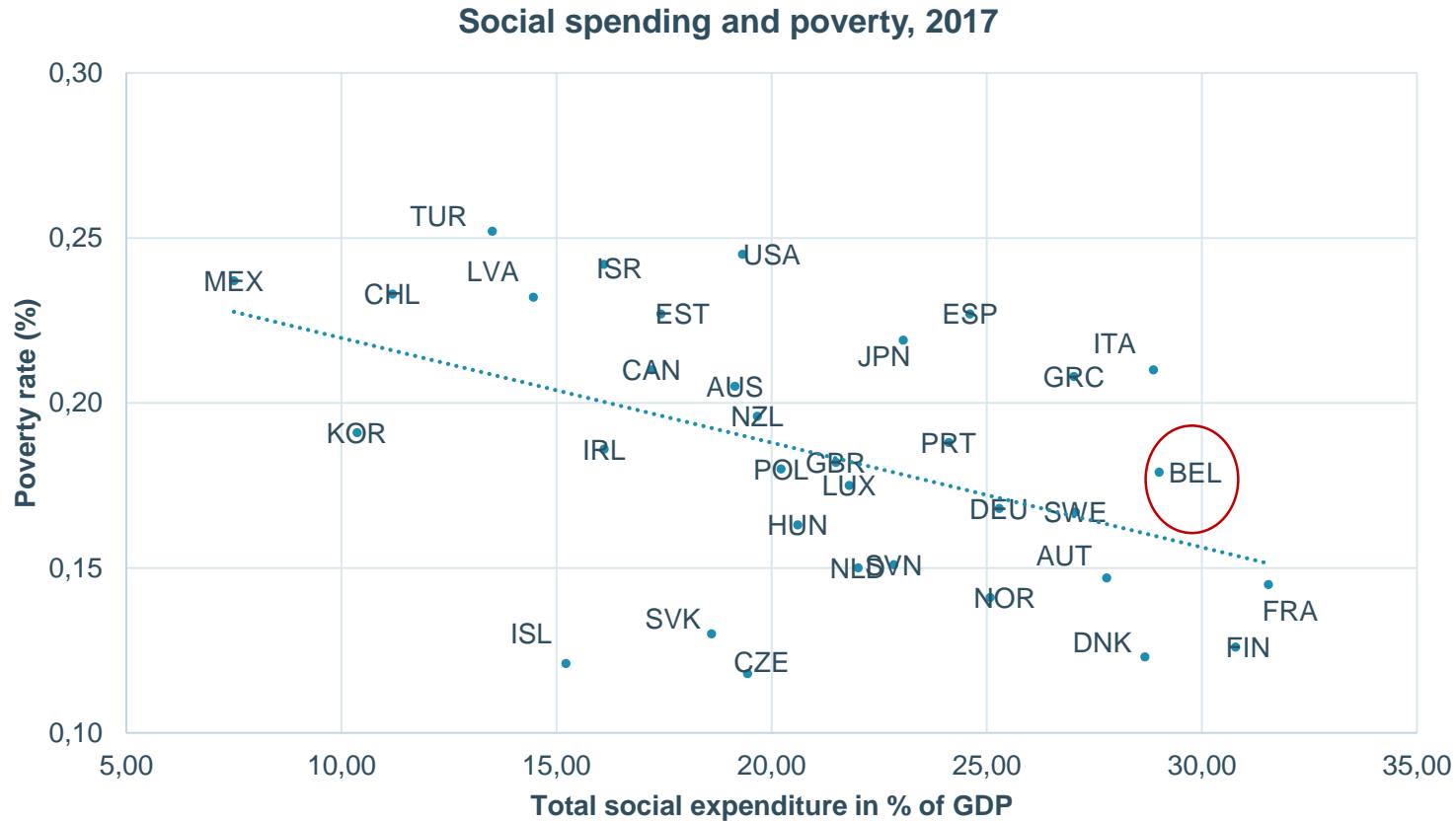

Risico op armoede is niet gelijk verdeeld

- 5% van de werkende Belgen
- 16% van de Belgen
- 31% van de laaggeschoolden
- 36% van de huurders
- 40% van de alleenstaande ouders
- 49% van de werklozen
- 56% van de niet-EU migranten
- 86% van de kinderen die opgroeien in een gezin waar niemand werkt

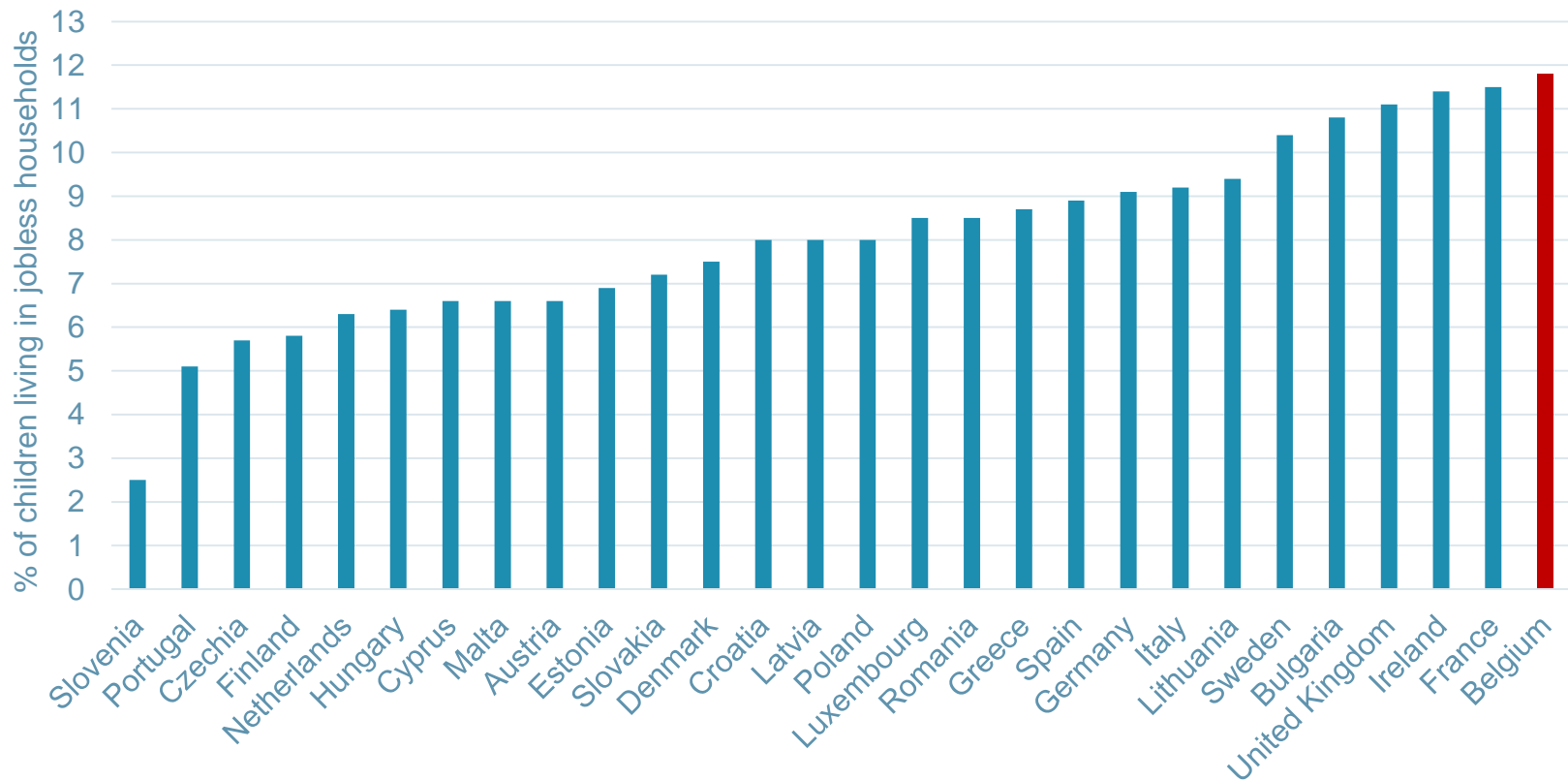
(cijfers EU-SILC 2017)

Structurele problemen

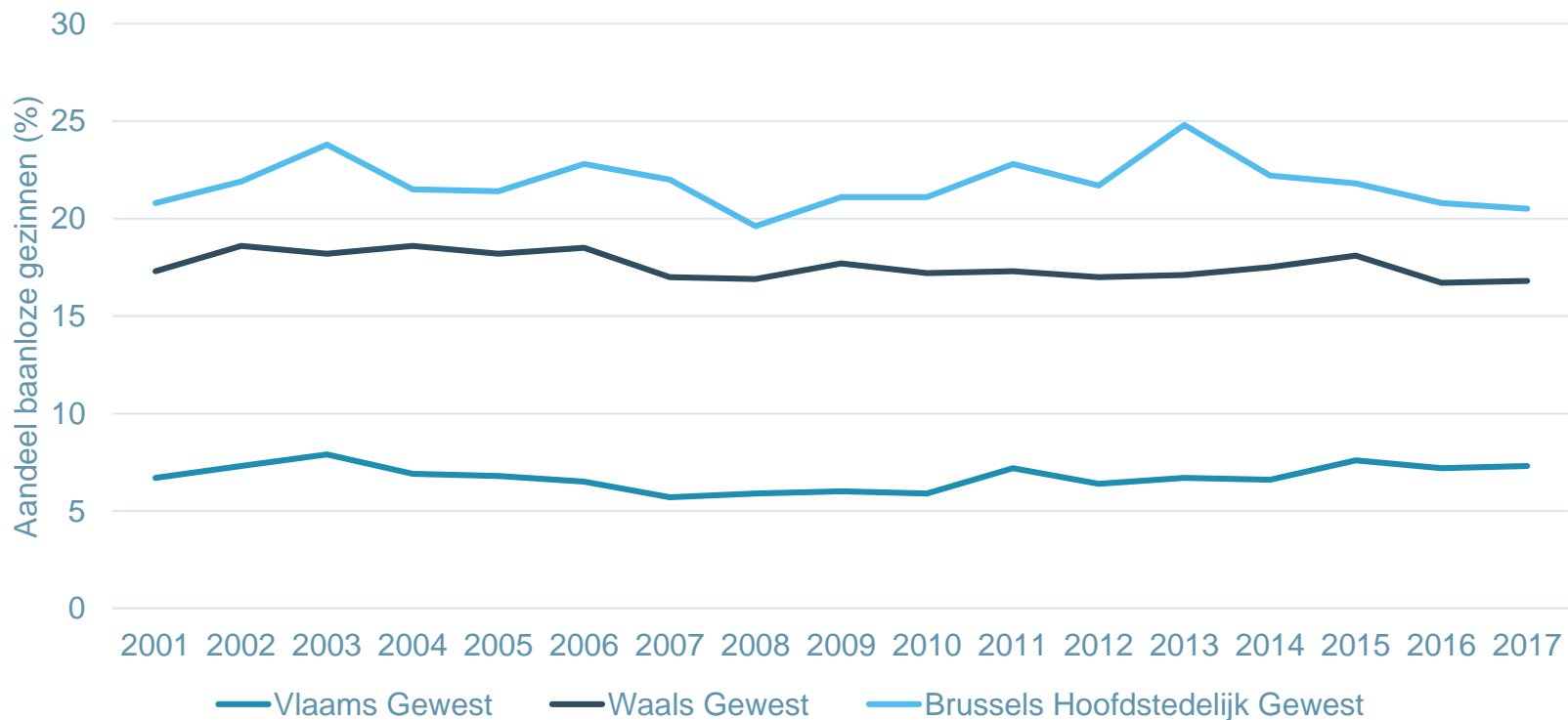

Structurele problemen

Share of children 0-18 growing up in jobless households, 2018

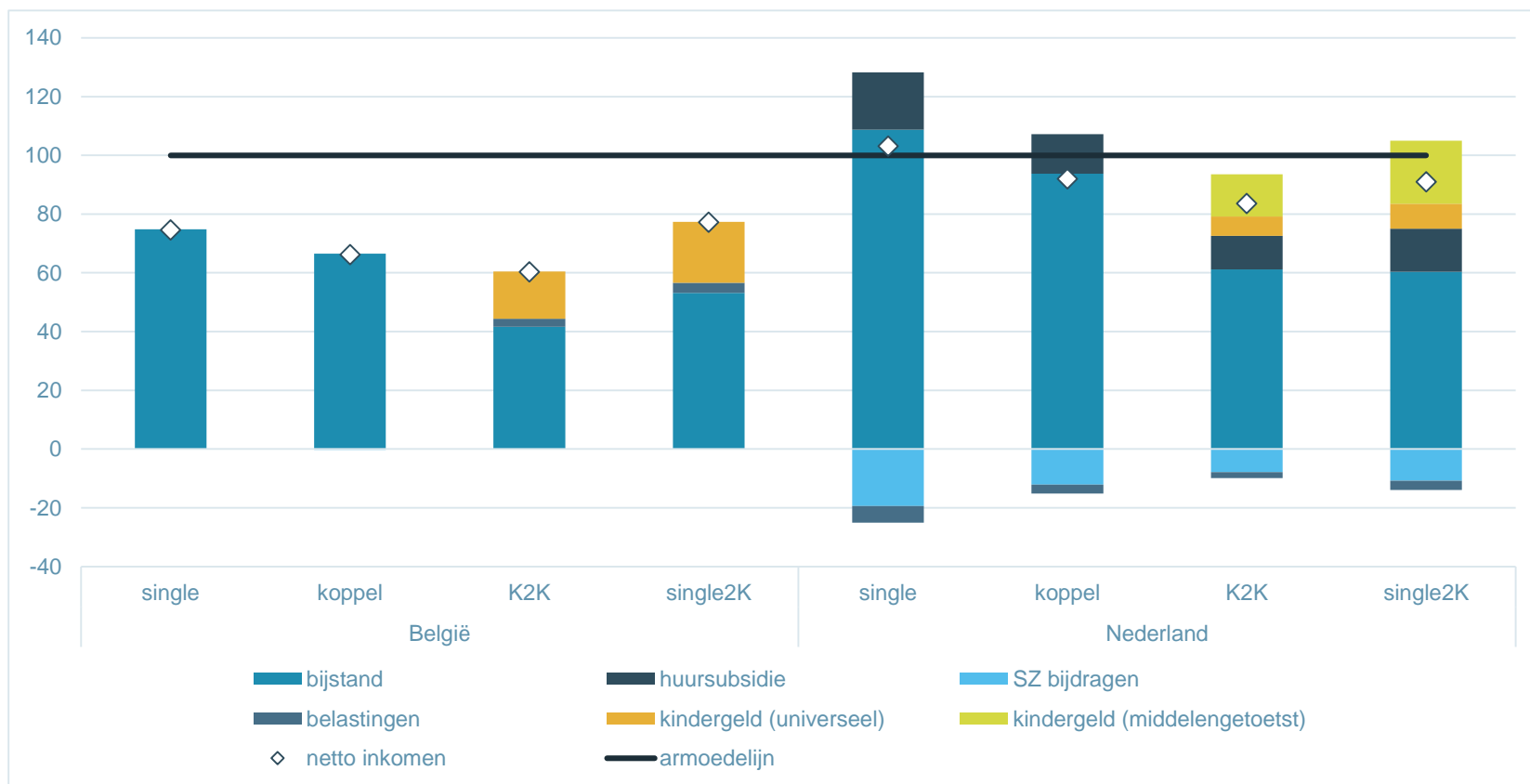

Jobs jobs jobs is onvoldoende

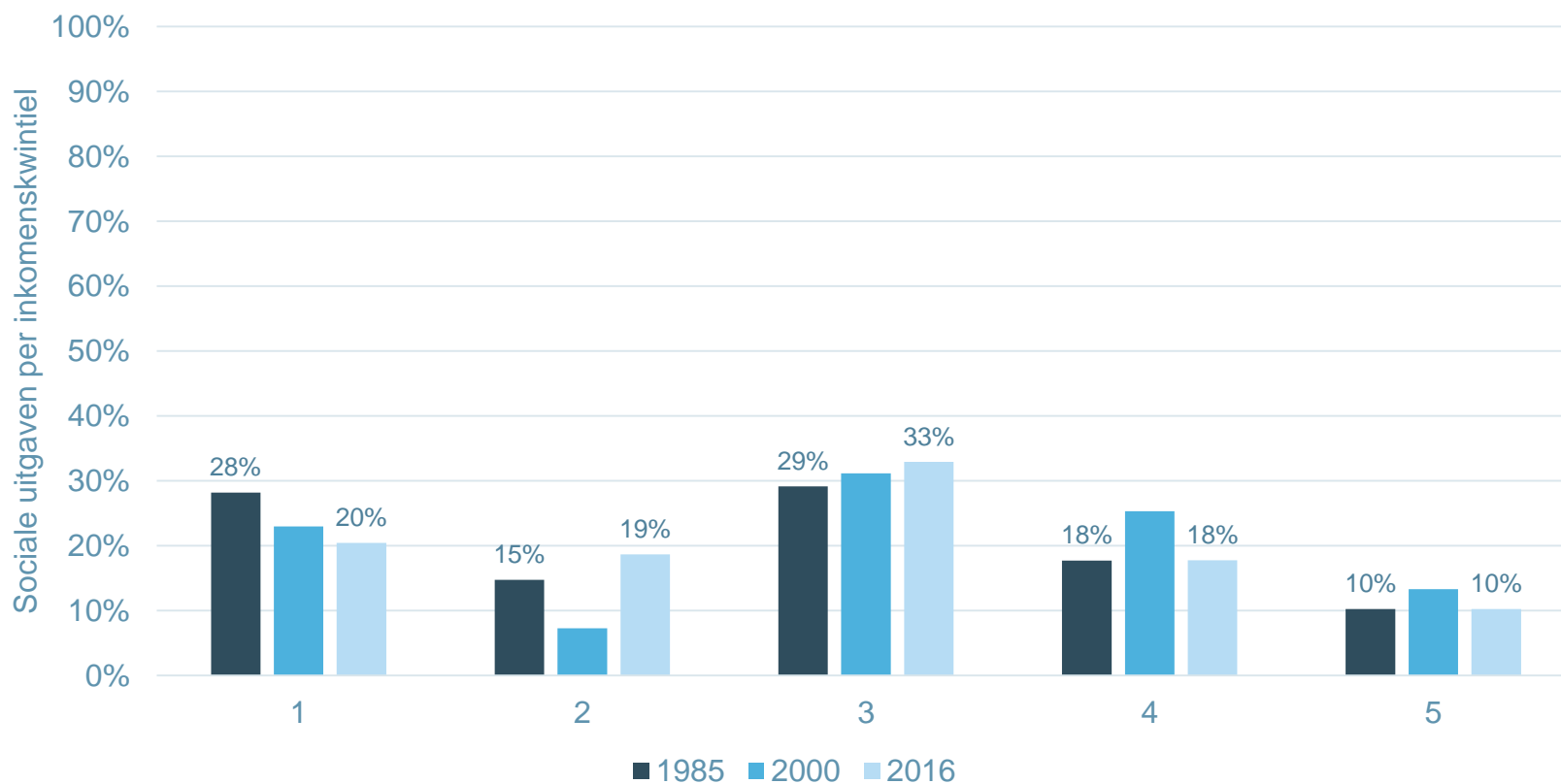
Structurele grenzen

Netto beschikbaar inkomen aan een bijstandsuitkering als % van de EU armoedelijn, juni 2017

Mattheuseffecten

Verdeling van de sociale uitgaven (cash) in België, 1985-2016, 18-50 jarigen

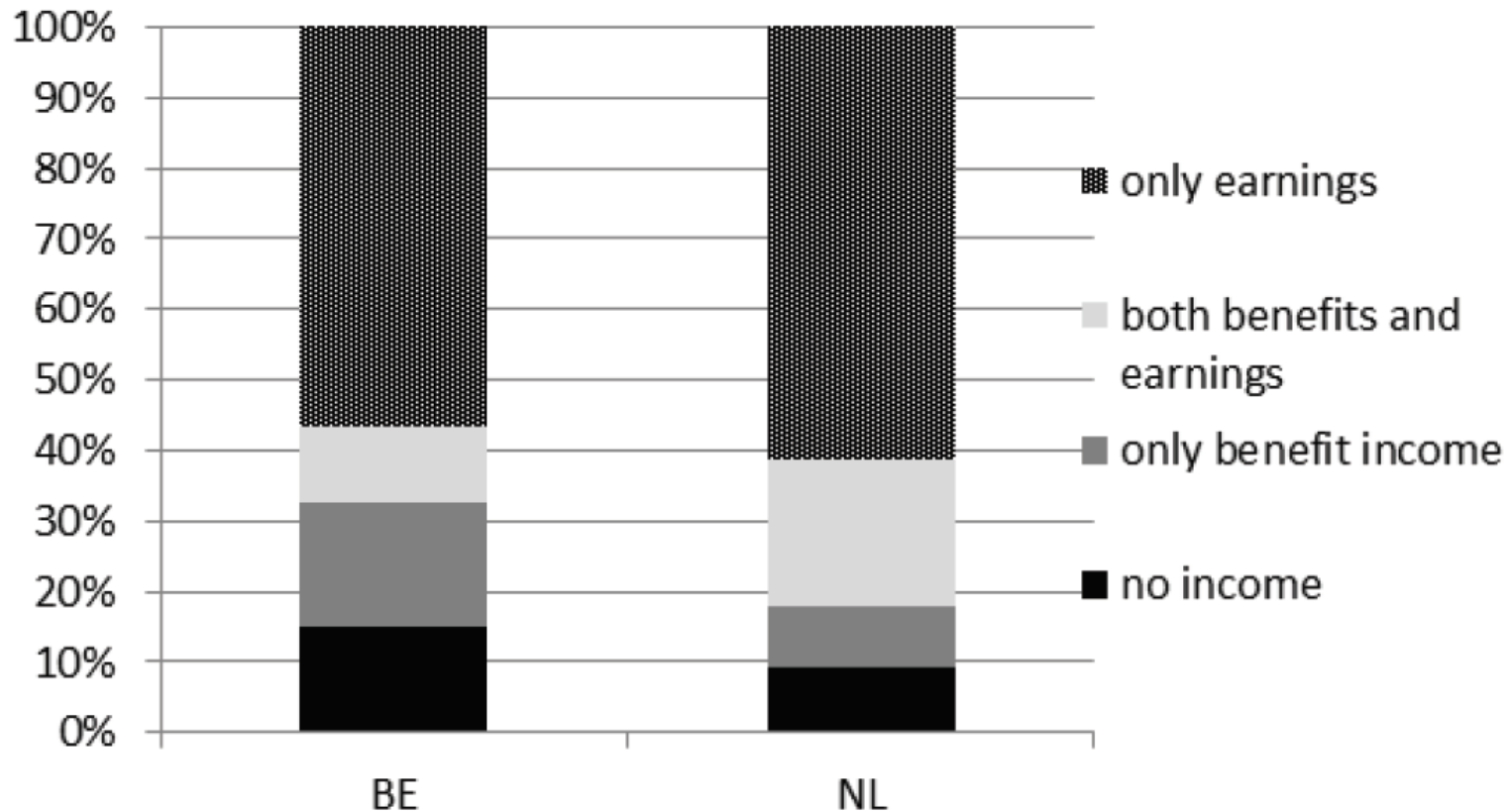

De sociale zekerheid moet selectiever worden

- De uitgaven voor inkomensbescherming moeten meer terechtkomen bij wie het meer nodig heeft
- De basisuitkeringen verhogen tot op de armoedegrens is utopisch
- Meer inzetten op het compenseren van woon- en leefkosten door middel van cash ondersteuning
 - Kinderbijslagen, huursubsidies
 - Niet gelinkt aan sociale zekerheidsstatuut

De sociale zekerheid moet flexibeler worden

Figuur: Nederlanders op actieve leeftijd combineren vaker arbeidsinkomen en uitkeringen.

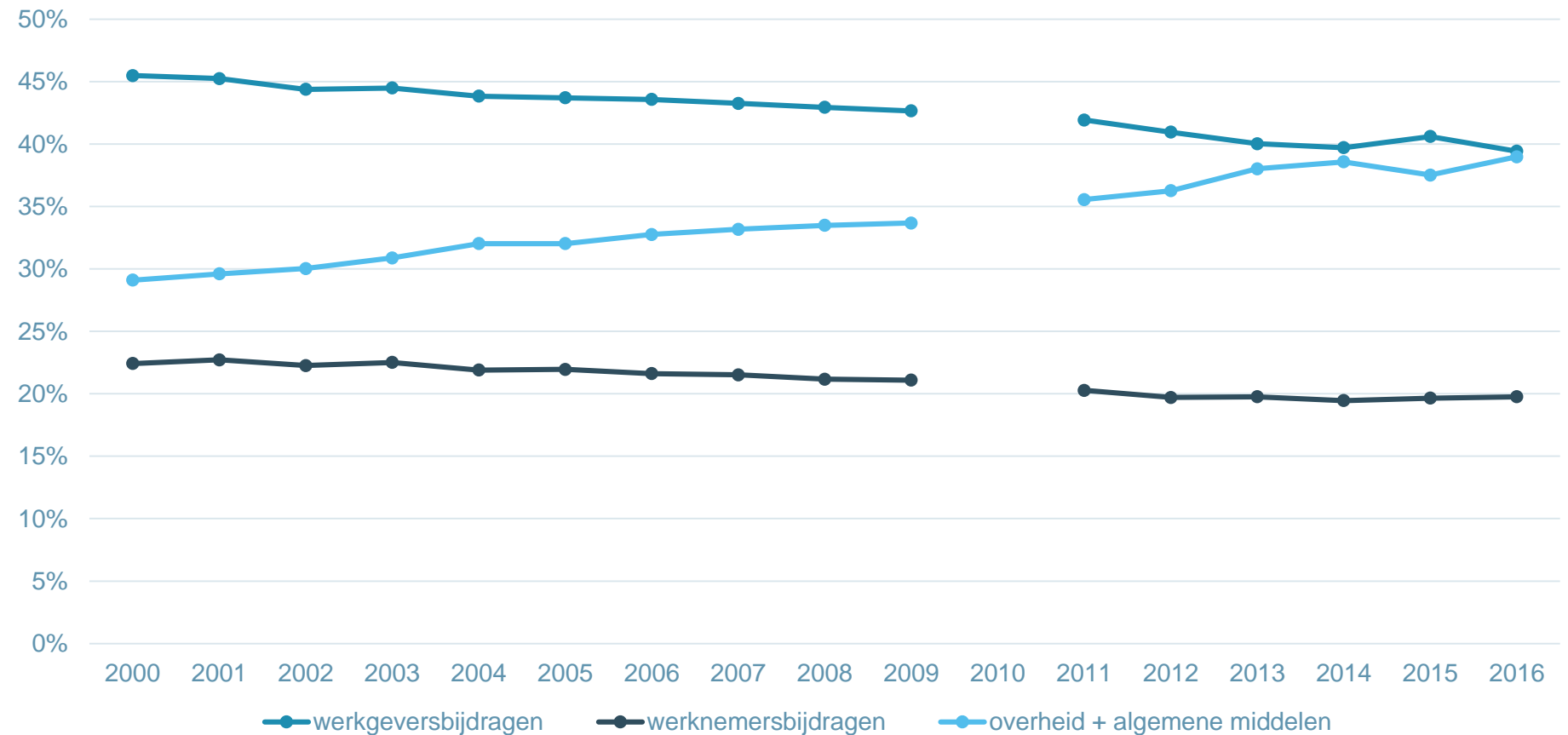

Bron: Berekeningen door Jeroen Horemans op EU SILC 2014

Jobkansen voor outsiders moeten groter

- Werkprikkelers zijn belangrijk, maar niet het belangrijkste probleem van de Belgische welvaartsstaat
- Flexibilisering van de arbeidsmarkt: alleen samen met flexibilisering van de sociale zekerheid
- Meer inzetten op sociale economie en gesubsidieerde tewerkstelling
 - Slechts plaats voor 19% van de personen die in aanmerking komen
 - Terugverdieneffecten
- Activeringsbeleid verstevigen
 - HIVA studie: werkzoekenden met grootste afstand tot de arbeidsmarkt vaak niet bediend
 - Effectieve tewerkstellingsmaatregelen worden vaak niet voortgezet (cf. ACTIVA)

Financiering sociale zekerheid komt in het gedrang

Dalend belang sociale bijdragen

- Arbeidsmarktevoluties
- Dalend aandeel arbeid/kapitaal in nationaal inkomen
- Toename loonvorming buiten brutoloon
- Directe gevolgen beleid

→ Meer tewerkstelling alleen zal niet volstaan

→ Wie draagt bij? Op welke manier?

→ Quid stijgende kosten gezondheidszorg?

En dus: zoektocht naar stabiele financiering aan inkomstenzijde, andere inzet van de middelen aan uitgavenzijde